

Kongl. Maj:ts och Sveriges Rikes Ständers Riksdags, Ordning / författad wid Riksdagen uti Stochholm den 17.

October 1723.

WIR FRIEDRICH med Guds Nåde / Sveriges Gidtes och Wäns
des Konung 2c. 2c. 2c. Gidre witterligit / at såsom samtelige
Riksfens Ständer hafwa författat en Riksdags, Ordning / och Wi med
nåder och wälbehag sådant uptage ; Alltså hafwe Wi för godt funnit / at
låta densamma til allmän esterrättelse utgå / så lydande som följer ;

I.

Riksfens Ständer böra hwart tredie år uti Stochholm / eller å nå-
gon annan ort i Riket / der högwicttiga orsaker sådant fordra / medio
Januarii sammankomma / och deß emellan / antingen när de af Konungen
med

med Rikens Råds Råde kallas / eller de sielfve uti deras sidst författade Beslut sig en wis dag förbehållit.

II.

Konungen eger med Råds Råde utskrifwa Riksdagen / och igenom tryckte Påbud / som medio Septembris förut af Predikstolarne i hela Riket upläsas / med mindre Rikens tillstånd fordrar / at kundgiörelse termen förkortas / sammankalla Ständerne til den ort och dag / som för år utsatt / eller der ingen dag utsatt är / eller förändring behöfves med orten / den dag och ort / som Konungen med Rikens Råds Råde utsätter.

III.

Är Konungen fränwarande / siul eller genom böden afgången / så utskrifwes Riksdagen af samtelige Rikens Råd. Infaller någon annan oförmodelig händelse / hwaruppå Rikens wälfärd och Ständernes frihet beror / så böra Rikens Råd afwen och då genast utskrifwa Riksdag.

IV.

Nu kan så wara / at hwarcken Konungen eller Rikens Råd sammankalla Ständerne / et dera til hwarre tredje år efter den sidst håldne Riksdag / eller til den dag de i Beslutet sig förbehållit ; Så bör wara ogilt alt hwad Konungen eller Riks Råden imedlertid utom eller innom Lands giöra / och ware Öfwerståhållaren och Landshöfdingarne / wid hårde ansvar plicktige / så framt wid förberörde tid / och innom den 15. Novembris intet kallelse Bref ifrån Konungen eller Rådet ankommit / at straxt sådant låta kundgiöra / på det Ständerne måge sielfmante sig medio Januarii der på följande uti Stockholm infinna. Til hwilken ända wes derberörande hafwa at utwällia sina Riksdags Män / som då ei mindre än Ridderskapet och Adelen uti Stockholms åga sig infinna ; Då först bör företagas och afgiöras / huru det skal anses / at Ständerne ei blifwit til Riksdag kallade.

V.

När så händer / at den Kongl. Thronen til et nytt wahl blir ledig / böra Rikens Ständer sielfmante infinna sig i Stockholm til den trettionde dagen

Dagen efter Konungens Död / hwilket Riddarhus Förståndarne / Doms-
 Capitlet i Upsala och Magistraten i Stockholm til wederbörandes esterrättelse
 straxt och allmänt hafwa at kundgöra. Landshöfdingarne / eller i deras
 frånvaro Landshöfvinge Embeten / äro och plichtige hwar i sin ort / wid
 hårdt ansvar / sådant dödsfall dem / som i Landet bo / at igenom ex-
 presser tillkänna gifwa ; på det så många innom den föresatte tiden kunna
 si inställa / at Rikens frihet förmar af dem skyddas och försvaras /
 til dess de långwägade kunna sig insinna / och Rikens samtelige Ständer
 wahllet med allmänt råd företaga. Wid sådane tiltälle / och när Thro-
 nen vacant blifwer / böra Rikens Råd straxt anwisa de fremmande Mini-
 strerne med deras Familie och alla Betiente til någon wis och ifrån Stock-
 holm aflägen ort / at imedlertid sig der uppehålla / medan Konunga wah-
 let hier / jemwål derom draga försorg / at berörde Ministrer til samma
 ort sig ofördröjeligen begifwa / såsom ock ei heller några fremmande Mini-
 strer i Landet inlåtas måge / innan Konunga wahllet för sig gådt. Ifrån
 samma wahl böra ock de sig aldeles afhålla / som uti fremmande Herrlas
 pers tjenst äro.

VI.

Uppå Riksdagarne skola sig insinna / Grefwar / Frilherrar och Ad-
 delsmän / en af hwar Familie, som fyllt sina 24. år ; äfwen ock Bisko-
 parne och Superintendenterne eller en stickelig Man af hwar Consistorio,
 försedd med hela Stiftets enhelliga wahl och Fullmact ; så wäl som ock en
 Prästman af hwarje twenne eller trenne Probsterier eller Contracter ; Så
 ock af hwarje Stad en eller flere Fullmächtige / efter et fritt och ordentligt
 wahl / likmätigt Regerings Formen ; Tilika mätto en Bonde af hwar
 Härad / som bofast Man är.

VII.

Ut af Ridderskapet och Adelen insinner sig en af hwar Ute / som Fa-
 miliens Säte och Stamma hafwa skal ; kan ei någon af Familien sig ins-
 sinna / hafwe frihet at wälja af annan Familie Fullmächtig / som sielf ei
 Stamma för sin Familia förer. Utom Biskopen / eller den som i Biskopens
 Ställe ifrån Consistorio kommer / wäljer Presterskapet i hwar Probsterie
 eller Contract sin Fullmächtig ; och der Presterskapet i flera Probsterier
 ä sam

å samlas om en Fullmächtig / står det dem fritt ; Ståderne äga och deras fria wahl / at wälja til Fullmächtige af deras Stånd / hwilka de der till sticligaste finna. Ar det så / at två eller högst tre af de minste Ståderne willia sammansätta sig om en Fullmächtig / det måge de giöra. Försummar något Stift / Probsterie eller Stad at ställa Fullmächtige ; skal den wara förfallen til det wite / som Ståndet profwar skäligh at utsätta / och swara kan emot den omkåstnad / som et jemlikt Probsterie eller Stad på sin Riksdags Man giöra måste. Allmogen i hwart Härad wäljer sin Riksdags Man af sielfwa Bonde Ståndet / som innom Häradet bor och bosast Man är / och tilförende icke i något annat Stånd eller Beställning städt hafwer. Hwarwid dem fritt wahl lämnas bör / utan Landshöfdingens / Häradshöfdingens / Häradsfogdens eller någon annans intrång. Willia flera Häradet sammansätta sig om en Fullmächtig / det står i deras Frihet. Wid alla Riksdags Mans wahl / bör den blifwa Riksdags Man / som måste Kösterne falla uppå / och får den / som walder blifwit / sig ei derifrån undandraga / med mindre han laga förfall hafwer / och niute han fritt och tilräckeligit underhåld och Resepensningar af dem / som han är Fullmächtig före.

VIII.

Den Riksdags Man / som wid Riksdagen och de derwid förefallande rådslag sig i rättan tid icke infinner / bör åtnöjas med det de närwarande slutit / och hafwe han ingen macht derpå at tala.

IX.

När Riksdagsmännen af hwart Stånd til sattan dag och ort sig infunnit / antydas de under Trompete blåsande och Puffläende sig at angifwa och sina Fullmachter upröfwa. Ridderskapet och Adelen angifwer sig uppå Riddarhuset / och de / som med serstlste Fullmachter af dem äro försedde / inlefwere ä der sammastädes sina Fullmachter. Preste, Borgare och Bonde Stånden infinna sig hwar på sin ort / och låta igenom fyra Deputerade af deras Stånd insamla Riksdags Männernes Fullmachter / på det icke någon uti Tahlmans wahlet / utan Fullmacht / må taga sig någon delachtighet. Och sedan Tahlmännen walde äro / samlas Tahlmännen Fullmachterne / och dem uti Kongl. Cancelliet hos den

Cancellie Collegium förordnat dem at emottaga / inleswerera / efter en deröfwer författad förteckning uppå dem / som sig angifwit / och på dem som uteblifwit / deraf et Exemplar derstädes förwaras / och det andra exemplaret i sielfwa Ståndet behålles. Börandes hvars och ens Fullmacht / der den för giltig erkännas och Fullmächtrigen i Ståndet inlätas Skal / så lyda / som följande Formular innehåller :

Wid den allmänna Riksdag / som kommer at hållas den . . . .
 . . . . blifwer / efter föregångit ordenteligit wahl N. N. på . . . .
 wagnar härmed befullmächtigad / at sluta och afhandla de der förekommande ärender / och derwid noga och derpå gifwa / at alt det / som lännder til befordran af Guds Nams ähra / och wår wedertagne rena och sanna Religions öfning / Rikets allmänna bästa och sanfärdiga nytta / samt bibehållande af Ständernes frihet och hwar och et Stånds wälfångne Privilegier och rättigheter / må efter yttersta förstånd / redeligen styrckt och befrämjat warda ; ställandes sig Sweriges Rikes Fundamental Lag och besworne Regerings Form samt Riksdags Ordningen til skyldig eftersefnad och rättelse / serdeles at han icke inlöter sig uti något hemligt eller uppenbarligt rådslag til ändring uti det faststälte Regerings Sättet / emot Kongl. Försäkringen och Regerings Formen , mindre sig til nå got emot samma Regerings Sätt stridande slut begifwer / efter som alt sådant ändå ogilt och kraftlöst nu och i framtiden wara skal. För öfrigit Skal N. N. sig ombeflita / at til et rättwist slut befordra de angese ägenheter / som honom i synnerhet på ^(mina) _(wåra) wagnar anförtrodde blifwa.

X.

Hwart Stånd församlar sig på sitt ställe / der Ståndet har sin sammankomst ; men innan något företages / utnämner Ridderskapet och Adeln för sitt Stånd sin Landt-Marskalk / och de öfrige Stånden deras Talemän / hwaruti det ena Ståndet / så wål som det andra / har sitt fria wahl; Och bör den blifwa Landt-Marskalk eller Talemän som måste wösterne i Ståndet falla uppå ; Doch ingen dertill kallas / som icke in född Swenskt Man är / och upfödd i wår rena Evangeliska lära. När det är sliedt / böra de / innan de sitt Embete tiltråda / afägga hwar i sitt Stånd efterföljande Ed :

Jag N. N. lowar och swår wid Gud och på Hans heliga Evangelium / at

at som jag är af . . . efter föregångit ordenteligit wahl utsedd och förordnad til des (Landt-Marskalk) ^{Zahleman} wid denna Rikens Ständers sammankomst ; Så skal jag uti denna mig anförtrodde Förrättning fram för all ting mig til noga och oförkränckt efterlesnad ställa Sveriges Rikes faststälte och beswurne Regerings-Form och öfrige Stadgar / som för Rikens Fundamentale tryggelige Lag allmänneligen wedertagne och erkände äro / hwarifrån jag uti ingen måtto tråda skal / utan til följe deraf / wid alla förekommande ärender / med högsta flit derpå arbeta / at en oföränderlig renhet uti Religionen styrckias / Kongl. Maj:ts Höghet och Ständernes frihet försvaras och handhafwas / samt hwart och et Stånd wid des wälfångne Privilegier, rättigheter och förmåner bibehållas måge / så at Guds Namns åhra och Kongl. Maj:ts och Rikets ouplöseligen med hwar andra sammanknippade wälfärd och allmänna bästa uti alla mål befrämjas / men hwad deremot på något sätt sträfwar / efter yttersta förstånd afbögd och hämmat warder. Jag skal ock alt hwad / som i Ståndet föredragas bör / rent och tydeligen proponera och föreställa / och ingen sak emot des rätta och sanfärdiga grund och sammanhang wrångia eller listeligen bestönja / utan derå noga wärd och uppsigt hafwa / at hwart och et mål redeligen och ordenteligen handteras / rättträdeligen öfwerwågas och skyndesammeligen til slut befordras. Och som mig å den ena sidan åligger inga andra mål / än rätta Riksdags ärender / i Ståndet at förekomma låta ; Så skal jag ock å andra sidan ei heller något deraf / för hwarjehanda affickt skul / hindra och nederlägga / eller nederläggas låta ; Jag skal ock på det högsta beslita mig derom / at god ordning i Ståndet hålles / och alt wäl och skickeligen tilgår / samt hwarjehanda oreda förekommes ; Winläggande mig i synnerhet derom / at alt ämne til ofämja och misshällighet så wäl ibland Ständers Ledamöter / som samtelige Stånden emellan försicketligen affhyres och utur wågen rödies. Jag skal ock hwad wid rådslagen tyst och lönligit hållas bör / för ingen uppbara / eller mig om sådana Rikens ärender med någon / eho den wara må / hög eller låg / inländsk eller fremmande / i samtal inlåta ; För öfrigit skal jag hwad Rikens Ständer uti den författade Riksdags Ordningen stadgat / eller mig widare förestrifwit warder / på det nogaste efterleswa / och af alt det / som

detta mitt Embete tilhörrer / ei något utur acbt låta för Skuldskap / swärgerkap / wänskap / gäfwor / stäncker / hat eller afwund / nytta eller skada skul / eller hwad det wara kan / utan mig i alla mål så förhålla / som en trogen / redelig och rättfint ^(Landt-Marskalk) _(Tah'eman) wäl ägnar och anstår / utan allt påfund och arga list.

Så sant mig GUD hielpe til Lif och Siäl!

Sedan utnämner hwart Stånd sina Deputerade, hwilka med Landts Marskalken och Tahlemännen / hwart Stånd serstilt / tråda til Konungen / betyga Ståndets fågnad öfwer Konungens wälmågo / aflägga tackfåjelse för kallelsen til Riksdagen / och anhålla / at den måtte utlysas. Hwarefter de / å Ståndens wagnar / giöra hos Drottningen och de Kongl. Personerne jemwål sin upwachting. Derpå utser hwart Stånd Deputerade, som hålsa och lyckönska de andre Stånden / hwarwid begynnelsen giöres til Adels Ståndet / och continueras til dess at hwart Stånd ömsom hålsat det ena det andra.

XI.

Uti hwart Stånd bör wara en Secreterare, som förer pennan wid Riksdags systerne. Hos Ridderkapet och Adelen Riddarhus Secreteraren; hos Presterskapet Notarius Consistorii; hos Borgerkapet Stockholms Stads Secreteraren, Notarien, eller den Ståndet kan komma öfwerens om; Men til Secreterare hos Bonde Ståndet wälja Tahlemännen af alla fyra Stånden någon Rickelig Man utom Adels Ståndet / som förstår Landtwäsendet och Allmogens angelägenhet; Doch måste ingen Secreterare emot hela Bonde Ståndets wilja dem påträngas. Dem som förordnas til Secreterare för Bondeståndet / bör / jemte det han förer pennan och håller et ricktigt Protocol öfwer alt det / som afhandlas / icke allenast biträda Tahlemännen / at alt hwad som föres kommer / må ordenteligen och Rickeligen afhandlas / utan ock giöra sina påminnelser wid det / som emot Regerings Sätter och Riksens Fundamental Lag / jemte samtelige Ständernes fri- och rättigheter / kan förstås; hwilket uti Protocollet införas och för Ståndet upläsas bör; Winläggandes sig derom / at Riksens allmänna bästa med rättrådighet må kunna handhafwas / hwilket alt med förstånd och fogelighet bör ske / och

och utan at tillwälla sig någon Stämman uti Ståndet. Innan han site Embete tillträder / skal han förut / efter hosgående Formular, hos Ståndet lifligen sin Ed aflägga :

Jag N N. som til Secreterare hos det redeliga Bonde- Ståndet/wid denna berammade och nu påbegynte Riksdag / utsedd och förordnad är / lofwar och swår wid Gud och hans heliga Evangelium / at jag denna min Beståning och Embete med allan flit / omsorg och åhåga / troligen och rättfärdeligen förestå / wårda och utföra skal. Jag skal jemwål bispringa Ståndet med goda underrättelser och påminnelser uti alt det / som til befrämjande af Hans Kongl. Maj:ts och Rikens tjenst och bästa / jemte Ståndets och hwars och ens rätt och rättighet lända kan ; Hafwandes för ögnamärke Hans Kongl. Maj:ts dyra försäkring och den af samtelige Sveriges Rikes Ständer besmurne Regerings- Form och Fundamental Lag / samt Riksdags- Ordningen ; Hwarhos jag också förpliehtar mig / at för ingen / ehon han wara må / Ståndets råd och samtal / utom de bestilstånd / på något sätt uppenbara / utan althwad som Ståndet efter moget öfwerläggande och betänckande kan blifwa ense om / och för godt finna / uti pennan fatta / upsätta och behörigen utföra ; Doch så / at ingen ting uti Ståndet af mig upsättes och befordres / som strider emot Rikens frihet och allmänna wälfärd / utan skal jag sådant efter yttersta förstånd söka at hindra / afstyra och förekomma. Jag skal ock uoga i acht taga hwad som til Ståndets bästa och fördel uti alla försvarliga mål tiena kan / och uti alt mig således förhålla / som en ärlig och redelig Man ägnar och anstår.

Så sant mig GUD hielpe til Lif och Siäl !

Sedan bör Secreteraren niuta samma säkerhet / som någon annan Riksdags-Man / samt hafwa för sitt besvär / efter öfwerståndens Riksdag / en liflig wedergielning utur Rante- Cammaren at undfå / den samtelige Ståndens Taleman hafwa at utsätta. Så skal ock Secreteraren, i hwad Stånd han är / wara skyldig / antingen då hela Ståndet / eller någon Ledamot af Ståndet det fordrar / Protocollet upläsa. Till honom måste ock alle Memorialer och Skrifter / som någon af Ståndet ingifwa wil / hwilke altid böra wara understrefne / leswereras / at de wederbörligen annoteras kunna / samt extraheras, om så nödigt finnes. Ingen må / wid förlust af des Säte och Stämman / ingifwa i annat

annat Stånd något Memorial , innan han först i sit eget Stånd des ärende skriftligen anmält.

XII.

Konungen / eller Rikens Råd i Konungens frånvaru / eller wid dess dödsfall / låta igenom en Hårhold / under Puffskående och Trummete blåfande / utlysa dagen / då Ständerne / efter förrättad Guds-tienst / måge komma tillsammans uppå Riks-Salen. Gudstiensten för-rättas af en Biskop uti Stadsens Storkyrckja / hwarest alle Ständer-ne böra sig enhälligt infinna. Sedan Gudstiensten är slutet / tråda up til Riks-Salen / först Bondeståndet / sedan Borgareståndet / derpå Prästeståndet / med deras Talemän ; och så Ridderskapet och Ude-len / hwilke hafwa sin Landt-Marskalck fram för sig ; Hwar på följ-er Öfwerste-Marskalcken med Rikens Råd / klädde uti deras Riks-Råds Habit , näst för Konungen / som då är i sin Konungliga strod-med Crono och Scepter. Främst uti Salen står Kongl. Thron / der up-på Konungen kommer at sitta ; Dernäst hafwa Rikens Råd på ömse sidor sina rum / och Ridderskapet och Adelen samt de andre Ständer-deras tilordnade ställen / efter wanligheten. Deruppå aflar Öfwerste Marskalcken liud. När det stedt / förer Konungen sielf / eller der Ko-nungen wore frånwarande / eller at honom så godt synes / Präsi-den-ten af Cancelliet , talet til samtelige Rikens Ständer / tackar dem för det de sig infunnit / och begiärer / at de willia gifwa ackt på Proposi-tionen , som dem föreläsas skal / derom sedermera rådslå / och så deröf-wer / som de Secrete Propositioner Konungen dem sedermera gör / för-fatta et slut ; Hwarefter Konungen låter upläsa den allmänna Propo-sitionen . som Konungen dem meddelar / och inga mål / som secrete wara böra / innehålla måste. Ständernes Talemän / först Landts Marskalcken och så de andre Talemännen hwarefter annan / tråda se-dermera / då Öfwerste Marskalcken dertil teckn gifwer / utur deras sä-ten för Konungen och aflägga tacksjälfse för kallelsen samt för Konungens Besvär wid Rikens styrelse / och utläfwa at willia öfwerlägga de för-fattade Propositioner och uti det slut stanna / som kan lända til Rikens all-männas bästa och wälfärd.

Deruppå stiger Konungen och råSänderne up / och beledsagas Ko-nungen

nungen utur Riks-Salen til sina Rum tillbakares igen. Men Ständerne tråda sedan hwart til sit wanliga samlings rum / der hwart Stånd antingen samma dag / eller dagen efter / låter för sig upläsa först Regerings-Formen, Kongl. Maj:ts Försäkring och denne Riksdags-Ordnin- gen / på det ingen må til sin enskyllan förebära någon okunnighet / och sedan Kongl. Maj:ts Proposition, hwaraf Ständerne hwartdera et Exem- plar tillställas bör.

XIII.

Uppå Riksdagen företaga och afhandla Ständerne icke allenast det / som Konungen igenom Propositionerne eller eljest skrifteligen föreställer / så framt de samma äro med Rikens Råds råde utfärdade och behörigen contrasignerade : utan ock alt det / som Ständerne af sig sielfwa finna Rikens allmänna tilstånd och wälfärd angå. Då undersökes / huru Re- gerings-Formen, Försäkringen och Rikens Fundamental Lag blifwit ef- terlefwade / och der något skulle finnas deremot wara förelupit / det bör ei under någon inwändning tålas / utan aldeles ändras och rättas / samt den / som något sökt eller befordrat / som emot Fundamental- La- gen och Regerings-Formen, samt Rikets sanfärdiga nytta sträfwar / eller sig deremot sätter / derföre under laga tiltal och afstraffande ställas ; Då bör ock efterses / huru Rikens Råd / sedan sidste Riksdag / så uti In- som Utrikes saker / stått sina rådslag och sig förhållit. Och så framt nå- gon funnes hafwa sit Embete så förestådt / at han derföre tiltalas bör / skal sådant / åfwen som och hwad emot Regerings-Formen och Ständernes frihet / af hwem det och wara må / antingen emellan / eller under Riksd- dagarne / directe eller indirecte försökt wore eller försökes / til ransakande och af- dömande uptagas / och efter sakernes bestaffenhet til behörig straff och bot / utan uppehåld / befordras. Ur saken af sådan bestaffenhet / at den ei allmänt kunnig blifwa kan / bör den uti Secrete Utsättet / men eljest af någon annan Deputation, eller och serstilt Commission, som Stän- derne derofwer förordna kunna / behörigen undersökas och afdommas. I lika måtto böra Ständerne undersöka / huru wid Justitiæ Revisionen Lag och Rätt i gemen blifwit slippad. Der hos åligger ock Ständernes / at efter se / huru Rikens Medel blifwit disponerade och Rikens Cleno- dier och Mobilier i Skatt-Cammaren och annorstädes äro i behåld / samt huru Oeconomien i Landet är förd / i hwad tilstånd Kriegsmachten til

Lands och Watn / Fiättan och Fästningar äro / huru Staten må inträtas / huruvida de sedan sista Riksdag utkomme Förordningar och Förklaringar måge antagas för Lag eller ei / med hwad mera / utan åtskillnad / som Ständerne finna nödigt at efterfråga. Collegierne och Consistorierne böra ock hwar för sig wisa / huru de deras Embeten förestådt. Så böra ock uppå Riksdagen hwart och et Stånds gravamina och besvär / samt de propositioner, som något Stånd wil föreställa / så wida de ei strida emot Fundamental Lagen / af Ständerne uptagas / och inga Resolutioner derå utfärdas / som icke med Ständernes betänckande enige äro. Skulle någre enskylte Personer sig beswära uti sådana mål / som ei stå anorstådes at rättas / det må ock in för Ständerne ske ; Doch med det äfventyre / i fall de ei skulle kunna wisa / det dem emot klara Lagen och Förordningarne wore för när stedt / at då blifwa derföre affstraffade efter Sweriges Lag och sakens bestaffenhet, Och såsom det ei ringa macht derå ligger / at Riksfens Råd / Collegier, Consistorier, Embetsmän och Domare blifwa håldne uti sin tilbörliga heder / och för hwarjehanda oförskylte tilmålen i beslydd tagne ; så må ingen sig understå på oanständigt wis / muntt eller skrifteligen / någon af dem angripa / utan sina flagomål med fog och bestedlighet förebringa.

XIV.

Nu på det at Riksdags ärenderne måge behörigen och skynbesamast utarbetade blifwa / hwilket bäst ske kan igenom wisa Deputationer ; så förena sig samtelige Stånden derom / huru många Deputationer der till utwålljas skola / samt huru starcka de wara böra. Och som en del ärender äro af den bestaffenhet / at de ei hos Stånden in pleno, utan i et Secret Utflätt företagas och afgibras böra : Ty skola så wäl til Secrete Utflättet utur de Tre Stånden / som och til förenämde Deputationer af alla Stånden wisse Deputerade utwålljas / neml. uti Secrete Utflöttet lika många af Ridderskapet och Adelen emot de Twenne andra Stånden / efter förra wanligheten ; och uti Deputationerne dubbelt emot hwart Stånd / så at när Ridderskapet och Adelen utnämmer tolf / hwartdera af de andre Stånden utnämmer sex. Men på det alt missförstånd med wåljandet må förekommas / och skickelige Personer til hwar syftla utsedde blifwa ; så har hwart Stånd iil desse Personers utwåljande / wisa Mån igenom ordente

denteligit wahl at utnämna / och de Ed sin in för Ståndet aflägga / det de wid Personernes utwäijande til Secrete Utsättet och de öfriga Deputationerne ei skola hafwa affeende / hwarken til Fränd, Wän, eller Fiends skap / Embete eller wärde / utan endast och allenast hafwa det allmänna bästa för ögonen / och derföre på allt särt ombeslita sig / at utse sådana Personer til Secrete Utsättet och Deputationerne, som de efter bästa samwete finna stickeligast / at handtera och sköta så angelägne ärender / som der förekomma. Doch bör wahlet til Secrete Utsättet icke falla på någon / som är af främmande Religion. - Dessa böra til den ändan taga för sig Listan uppå dem / som wid Riksdagen församlade äro / och derutur utdraga och til Secrete Utsättet / samt hwarje Deputation, uppföra hwem de til de ärender / som der förhandlas / stickeligast finna / det ware sig jemwäl deribland deras egne Ledamöter. Sedan voteras i denna Deputation öfwer de Personer / om hwilka de ei äro enheligt ense / in til dess antalet blifwer fullt. I fall någon / som til Secrete Utsättet waldet är / eller uti någondera Deputation, skulle finnas nödig wid flera sysslor / kan den äfwen uti någon annan Deputation wäljas och brukas / samt timarne och tiden til arbetet derefter rättas. Sedan uppgifwes Listan til Ståndet på de utwalde; och hafwe ingen mact deras gjorde wahl at tabla eller ändra. Skulle något Stånd för sig framdeles finna beqwämligare och til Ståndet lämpeligare utwäijnings sätt / står det ock fritt. De / som til Secrete Utsättet walde äro / aflägga den dem förestrefne Eden hwar en för sit Stånd / samt underskrifwa den samtelige wid deras första sammankomst uti Secrete Utsättet; Men de / som til de andra Deputationerne förordnade blifwit / aflägga allenast Eden listigen / då Stånden finna ärenderne af den wickt / som Deputationen äro gifne til utarbetande / at de Deputerade med Ed förbindas böra / och skola alltid hålla tyst och ei upräcka / huru den ene eller den andre sig i Deputationen utlätit. Ut i Secrete Utsättet förer Landt-Marskalcken / men icke uti hwar Deputation, derest Landt-Marskalcken ei är tilstädes / den förste af Adels Ståndet Directionen, eller hwem Deputationen wil af samma Stånd dertil utse / hwilken låter medelst anslag utnämna dag och tima / då de Deputerade böra vara tilstädes på den ort och ställe / som dertil utses / samt antecknar dem som försummeligen sig inställa / eller i otid bortgå. Den som sent kommer tilstädes / eller för bittida bortgå /

varnas första gången / men den som hela dagen borta blifwer / eller andre gången i otid bortgår / eller försent kommer / bör erlægga något / efter öfwerens kommande / til de fattiga / och det straxt betala. Ei må någon derföre förskonas / med mindre at han fulltygar / det han af hastig påkommen sjukdom / eller annat laga förfall / hindrat blifwit / då hansådant bör tilliänna gifwa. Och på det sakerne med så mycket bättre drift i Deputationerne fortsättas måge / så äger Deputationen , om så godt finnes / wällia dertil någon / som biträder den / hwilken Directionen förer. De Deputerade böra undersöka samt utarbete de til dem slutne målen / och så ofta / som Stånden sådant fordra / deras betänckande skrifteligen författa / och Riålen dertil anföra / efter den mening / som de fleste Stånden falla uppå / undantagande de mål / som edra Ständens enskylte rättigheter ; Men i fall någon del af Ständens Deputerade woro uti en tilliäctig mening / kan den med Riålen derhos anföras. En af de Deputerade , eller när Stånden det behaga / någon annan / förer pennan och författar Deputations betänckande / utan at fördrifta sig bruka derwid någon egenwillighet. Af sådant betänckande tillstalles hwart Stånd et Exemplar , sedan det i hela Deputation justerat och der sammastådes utaf en af hwardera Ståndet underskrifwit är ; och ware aldeles förbudt / at lämna någon utom Deputationen part deraf / eller det uppenbara / för än det i Stånden föredragit blifwit. Så bör icke heller någon uti Deputationen såsom Ledamot sig insinna / som icke uti Deputation förordnad är / mindre den ene med den andra wärla om / efter behag / utan der någon i en annans ställe blifwer af des Stånd förordnad / bör der på Extractum Protocolli upwisas. Wid alla deliberationer och rådslag så wäl uti hela Ståndet tillsammans / som Secrete Utflättet och Deputationerne , bör i ackt tagas / at när något Collegii förordning under Riårsrådande tages / kunna och måge wäl des Ledamöter til underrättelse höras / men när saken slutes / eller om slutet discoureras , böra de taga astråde. Det samma bör hwar och en jemwäl ställa sig til esterrättelse / då någon sak honom enskylt kan angå / hwarwid jemte honom des närmaste anhörige / intil och med Syskonebgen / sig afhålla böra.

XV.

Enär förberörde Deputationer jemte Secrete Utflättet utnämmas / bör
och

öf en Deputation til Riksdags ärendernes åtskiljande utväljas. Denne Deputation har at för sig taga alla inkomne eller efter handen inkommande ansöfningar / Memorialer och skrifter / och först undersöka och pröfwa / om de äro Riksdags saker eller ei / tagandes i äckt / at en åtskilnad göres emellan de mål / som hos wederbörande Domstolar och Collegier kunna och böra afgöras / och de som ei uti något Foro eller Collegio kunna afhielpas. De förra bör Deputation, såsom til Riksfens Ständer icke hörande / ifrån sig wisa : men de senare målen medelst skrifteliga remisser förwisa til den Deputation eller Secrete Utskättet / dit ärendet hörer / så framt saken ei strider emot Riksfens Fundamental Lag och Regerings Sättet / då den förkastas bör / och den skyldigas brätt straxt angifwas / samt dermed förfaras / som 13. §. innehåller. På hwar supplique eller Memorial, som til Riksdags ärenderne hörer / bör numer, efter som de inkomma / för hwar Deputation, dit den remitterat blifwer / derå tecknas / på det samma Deputation så mycket möjligt är / må saken efter numern kunna företaga och utarbete. Ingen må tillåtas / at efter en månads förlopp ifrån Riksdagens begynnelse / inkomma med ansöfningar i private mål. Uti denna Deputation förer Landt- Marskalken ordet / men slutet beror uppå de fleste Ständens stämmor.

XVI.

Allt efter som Deputationerne blifwit färdige med deras arbete / inlefwereras et exemplar der af til hwaradera Ståndet / hwilket Ståndet tager hos sig under consultation, doch så at den ordningen der wid hålles / at de publique och allmänne sakerne först / men de öfrige / efter den ordning / som de inkommit / företagas. Hwarföre bör Landt- Marskalken med de öfrige Sahlmännen / uti närvaro af tvorne utaf hwar Stånd / dagen förut komma öfwerens / hwilka saker den följande dagen sola företagas / på det de i alla Stånden måge kunna / så mycket möjligt är / tillika afgöras. Uti Adels- Ståndet har hwar Familie en röst ; Uti Preste- Ståndet hwar Biskop / Superintendentis eller Consistorii Fullmächtig en röst / och hwar Prestman en röst ; Uti Borgare Ståndet hwar Fullmächtig en röst / och i Bonde- Ståndet äfwen hwaradera af des Ledamöter en röst. Ut någor Fullmächtig för flera / som Säte och Stämmägga / den må ändå ei mer än en röst hafwa. Och sedan saken är uti

Ståndet slutet communiceras sielfwa slutet genom Extractum Protocolli de andre Stånden : Men uti saker af någon serdeles stor wickt / sker det skrifteligen genom Deputerade. När något Stånd skal komma tillsammans / låter Talemannen det genom anslag dagen förut / wid Porten / der Ståndet har sin sammankomst / kundgöra / och då Ståndet är samlat / föreställer Talemannen det / som bör företagas / efter ordningen / och låter upläsa Deputations betänckande / hwilket utan interruption ske bör : Finnes saken ei af större wickt / än at den samma dag kan afgöras / och likwäl något är at påminna / så läses det ä nyo up / at hwar må göra der wid sina påminnelser. Kan den då på det sättet med enhälligt samtycke slutas / strides ei til votering , men emotsäjes den af några / och votering begäres / bör den intet aflås / utan Voteringen för sig gå ; Är saken af större wickt / skal Deputations arbete lemnas på bordet / en eller flera dagar / at hwar kan hafwa der til fritt tilträde. Inkomma då några påminnelser / som Ståndet wid upläsandet tycker böra tagas af Deputation i öfwerwägande / remitteras saken tillbaka til Deputation , at de öfwerjes / huruvida de göra någon ändring uti det redan författade betänckandet / hwaröfwer / då Deputation med sin utlåtelse inkommit / formeras och inträttas quæstionen uti Ståndet således / at den med Ja eller Nej kan slutas : men innan til votering och omröstande strides måge fuller de i Ståndet med hwarannan widare derom discourera , samt hwar och en hafwa frihet / at bestedeligen föredraga sin mening för hela Ståndet ; Dock när Talemannen gifwer tillkiänna / at de skola uppehålla med discourferne , strides til-votering , hwilket på intet annat sätt ske bör / än genom hoplagde zedlar / som hwar och en ifrån sig gifwer / de der omstakas och sedan öpnas ; Derwid tillses at intet mer än en zedel af hwardera framlägges. Sedan räknas vota eller meningarne / och det som måste rösterne falla uppå / det bör hållas för hela Ståndets slut / hwilket Secreteraren , eller den som pennan förer / uti en god Ordning skrifteligen / dock utan widlyftighet / författar / och för hela Ståndet upläser. Understår sig någon under handen at upsätta projecter och dertil samla underskrifter / sådant bör anses för en hemlig stämpling och straffas sammangaddning / så för sielfwa uphofsman / som för dem / hwilke honom med sina underskrifter bifallit ; Hwarföre sådant memorial , som af flere än en är underskrifwit / ei må emottagas / med mindre det kom-
mer

mer ifrån något Collegio eller Societet, och det deras sysslor och angelägenheter angår. Uthåller sig någon utan laga förfall ifrån consultation, eller kommer tilstådes / men går bort / förr än den samma blifwit slutet och målet afgjordt : Den bör til Stadsens fattige erlægga det wite / som uti Stånden wid hwarje Riksdag bör fastställas / och ware gilt det de närwarande slutit.

XVII.

Uti de saker / som til samtelige Rikdens Ständers afgörande höra / äger hwar Stånd för sig sit særskilte votum, och kommer således slutet i hwarje sak på Ståndens fyra Stämmor at bero ; Hwad de antingen enhälligt komma öfwerens om / eller de fleste Stånden / uti det Rikdens Ständers frihet samt hwar och et Stånds wälförwårswade Privilegier icke rörer / således falla uppå / ware ständigt och gällle för Ständernas Beslut / hworemot det Ståndet / som i skiljacktig mening warit / sedermera på intet sätt sig sätta må. När Stånden träda tilsamman böra deras Secreterare derwid wara tilstådes / och upteckna hwad som talas och slutes / samt Protocollen sin emellan collationera och jemnföra.

XVIII.

Secreta Utstättets egenteliga syssa är / at utarbete och affluta. 1. De secreta Propositioner, som Konungen Secrete Utstättet föreställer / angående utrikes Saker / Freds wärcket / någon Krigs-Plan, Alliancer och flere sådane ärender ; som i anseende til utrikes Mächter / eller för Rikets besynnerliga interesse skul / böra hållas tyste ; Men hwad som rörer Rikdens allmänne styrelse / Oeconomien i Landet / och det som allmänt kunnogt wara kan / skal hos Stånden in pleno föredragas / som förut stadgat är ; 2. Hörer i lika måtto til Secrete Utstättet / Statz- Wärcet ; 3. Krigs- och Ammiraliters Collegiernes berättelser om Gästningarnes / Arméens, Flottans och Sid- Militiens tilstånd ; 4. Banco- Wärcet ; Och 5. hwad som Stånden in pleno til Secrete Utstättet remittera. Skulle någon sak behöfwas utarbetas / innan den Secrete Utstättet föredrages / kan antingen wederbörande Collegiers betänckande infördras / eller af Secrete Utstättet nämnas en Deputation utaf dess Ledas möter / öfwer samma sak : när då någon sak på sådant sätt / eller elliest / uti

uti Secrete Utskättet föredrages / lemnas hwar och en at deröfwer säja sin mening / och så framt Landt- Marschalcken af discourserne kan förnimma / uti hwad slut Secrete Utskättet tyckes stanna / bör han tydeligen utsäja / huru han finner deras mening vara / hwilken om den bifalles / bör den för ständigt slut anses / i Protocollet införas / samt expedition derafter se. Dock der en eller någre så ei skulle vara med samma slut aldeles ense / måge de låta föra sina skäl til Protocollet , eller sina påminnelser skriftligen inlägga. Och på det Secrete Utskättet ei må / genom Statz wärckets widlyfthet / i andra dess syflor alt för mycket hindras / bör Statz-Commissionen så tidigt utsättas / at Staten för Riksdagens begynnelse det åhret / då Riksdagen hålles / kan vara färdig / hwilket ock elliest i gemen i acct tagas må / at Staten , innom åhrets slut / blifwer för det näst på följande inrättad. Ö öfrigit warder härmed dem / som uti Secrete Utskättet Ledamöter äro / aldeles förbudit / at under warande Riksdag / med fremmande Herrskapers Ministrer och Sänningebud / samtal och umgänge plåga / med mindre Secrete Utskättet uti något særskilt ärende dertil befallning eller tilstånd gifwer.

XIX.

När Riksdags Beslutet skal upsättas / bör deröfwer wise Personer af hwart och et Stånd förordnas / som draga försorg derafter / at det / efter de af samtelige Stånden approberade och dem gifne puncter ; som uti samma Beslut inslyta skola / blifwer rätt och wäl upsatt / samt intet derutinnan inryckt / som framdeles emot Ständernes tancka och mening uttydas kan.

XX.

Ingen Expedition öfwer Ständernes gjorde slut bör utgå / innan den först uti Deputationen öfwer Expeditionerns är jemlad och öfwer sedd / samt sedan i Stånden behörigen justerad och underskrifwen ; med hwilken underskrift således skal förhållas / at Riksdags Beslutet af Riksfens Råd och samtelige Riksfens Ständer underskrifwes samt bekräftas med Ribbarhusets / Domb- Capitlets , Stockholms Stads och Uplands Lagfogus Sigiller ; Men de i samtelige Ständernes närwaru författade acter och handlingar af Landt- Marschalcken och Ständens Talemän

semån allena : Gemwål och hwad som ifrån Secrete Utflättet utfärdas af Landt-Marskalcken och Talemännen eller någon annan af de andre derwarande Stånden. Bliwandes elliest extracta Protocolli, som in pleno eller i Secrete Utflättet utfärdas / efter wanligheten af Secreteraren understrefne. Skulle wid et eller annat tilfälle Ständerne finna nödiat / at hos Kongl. Maj:et giöra några munteliga föreställningar / eller också gifwa munteligt swar uti någon sak / som Rikens styrfel / allmänna wälfärd eller hwart och et Stånd særskilt berörer / så bör sådant ske uti sittande Råd. Och ehuruwål samtelige Rikens Ständer äga mact / nu och framdeles / at giöra sådana Beslut / Stadgar och Förordningar om sig och Riket / som de pröfwa tiensliga til det almänna bästa / samt deras säll och trygghet ; Så äger doch Konungen ei allenast låta under sitt Höga Namn utgå / det som Ständerne Konungen til understrefte föredraga / utan och alt det de besluttit / stadgat och förordnat / sedera mera befordra och handhafwa ; Hwarom Rikens Råd älligger / Konungen påminna ; är Konungen ei tilstådes / stola Rikens Råd / hwad til föllie deraf expedieras bör / uti Konungens Namn / med sin understrift utfärda låta ; Hwillet dem och elliest älligga skal / i fall med Konungens understrift uppå föresagde påminnelser något längre på tiden ankomma skulle / än angelägenheten fordrar / så at ei något af alt det som ifrån Ständerne til Kongl. Maj:ts utfärdande i underdånighet up-sändes / må lämnas oexpedierat , utan styndesammelingen utfärdas efter det innehåld.

XXI.

Emedan efter Regerings-Formens 26. §. intet hemförlåfwat Man-
skap må til Upbråt och Tåg upbådas / utan Kongl. Maj:ts med Råds
Råde gifne befallning ; Så stola mycket mindre under warande Riks-
dag någre commenderingar eller marcher ske til Sids eller Lands / innan
Rikens Ständers samtycke och godtsinnande uti Rådet inhämtat är.

XXII.

Eäsom ingen / ehö den wara må / skal giöra Ständerne något
intrång uppå deras Riksdagar och Sammankomster uti deras deliberatio-
ner ; Så skal ei heller det lånda någon til men och förtång / hwad
han

han uti tillätelige mål / af et redeligt och trogit upfåt / i samtal / råds-
slag och slut / wid slike tilfällen beskedeligen kan hafwa talt och utfördt /
mindre emellan Riksdagarne någon för des rådslag / utlåtelse och yttra-
de meningar tiltalas och antastas : utan böra fast håldre wid alla tilfäl-
len slike för det allmänna bästa / nitålstande Mån / med benågenhet och
wåttwillsia ihugkommas. Så skola och inge wid Riksdagarne håldne Pro-
tocoller, hwarcken uti Stånden/ eller uti hwart Stånd eller uti secrete Uts-
skottet/ eller uti Deputationerne, af någon/ eho det wara må / utfordras /
eller til någon utleswereras/ utan böra de å sina orter uti godt och säkert för-
wahr hållas.

XXIII.

Blifwer någon Riksdags- Man oförskylt under påstående Riksdag/
eller i fram- och återresan med ord eller giärningar antastad och illa hand-
terad / då han gifwit tilliåna / at han i sådana åhrender wore / eller
och sedermera efter Riksdagen för sin förrettning uti Riksdags åhrender-
ne på wåldsamt sätt angripen: Så skal sådant med Edsbris plickt affstraf-
fas / och defutan bötas och bättras efter Lag och Förordningar. Unta-
skar den ene Riksdagsmannen den andra med danståndiga och förkleniga
ord eller åthåfwor / då de uti Riksdags åhrender tillsammans äro / sådan
straffas efter Ståndets godtfinnande / hos hwilket förbrytelsen sker / an-
tingen med penningeböter / offentlig åbön / eller Säte och Stämmas
förlust wid den Riksdagen / alt efter som sakens beskaffenhet fordrar:
Men öfwerfaller den ene wid sådant tilfälle den andra med hugg och slag/
eller blåttar någon emot annan sin wårja / hafwe den / som den andra
på sådant sätt angriper / förwårckat lifwet. Dansedt en Riksdagsman /
enär den betrådes med någon så grof misgiärning / som dödsstraffet för-
tienar / eller sig emot Duells- Placatet förser / må / der han warder å
fårlla giärning eller å flwende fot tagen/genast antastas; ehwarest han kan fin-
nas och uti förwahr sättas; Så bör doch sådant Ständerne straxt tilliåna
gifwas / jemte orsaken / hwarföre sådant skedt; men saken ingalunda
derigenom dragas ifrån sit behöriga foro, utan dit til laga ransakning och
domb lämnas. De mål likwål undantagne / som Riksfens Ständer uti
föregående 13. och 22. S. til egit afgiorande sig förbehållit. Bestyles nå-
gon Herredagsman för någon grof misgiärning / må han icke i häcktel-
se sättas / för en ransakningen öfwer hans brätt sker / och domaren det
för

för stället pröfwat. Ei må någon Herredagsman för mindre brätt uti häckelse sättas icke heller för gjäld och skuld / så länge Riksdagen påstår / til sin Person häftas / fast dess egendom ifrån execution och utmätning ei kan / eller bör / imeblertid frifallas. Icke heller må någon / medan han såsom fremmande Riksdagsman i en Stad sig för Riksdagens skul uppehåller / dragas på samma ort för Rätta / med mindre han sökes för gjäld / som han under den tiden sig pådragit. Med Herredagsmannens Tienstefolk / samt deras brätt / förhållas efter allmän Lag. Doch skal ingen wara tillåtit / ifrån dem / som utur Landsorterne til Riksdagen komme äro / utom Husbondens lof och minne / at wärwa / leja eller städja något Tienstehjon / hwarigenom de uti sin betiening och resa kunna hafwa någon olägenhet.

XXIV.

Ingen Riksdag bör längre påstå / än högst Tre Månader / men må wäl der under slutas / då Samtelige eller Tre Stånd / efter föregängen communication med det Fierde Ståndet / sådant begiära. Då träder Landt-Marskalcken och Tahlmännen af hwar Stånd til Konungen / och gifwa sådant tillkiänna / samt begiära / det Konungen wille låta afsysa Riksdagen och upkalla Ständerne på Riks-Salen. Konungen utsätter derpå dag / och låter genom en Hårhold under Trompets bläsande och Puckslående påbiuda / det Ständerne / efter förträdd Guds-tienst infinna sig uppå Riks-Salen. Med Guds-tiensten och upträdandet til Riks-Salen förhållas på lika sätt wid Riksdagens slut / som wid dess begynnelse. Men då Konungen / Riksfens Råd och Ständerne på Rikssalen församlade äre / håller Landt-Marskalcken och de andre Tahlmännen / hwar i sin ordning / et tahl til Konungen / tacka Konungen för dess beswär och möda wid Riksfens styrelse / begära det han alt framgent låter Riksfens wälfärd och det allmänna bästa / wara sig angeläget / försäkra Konungen om deras underdåniga lydna / allan rätt håldnan / Hans och deras / samt önska honom lycka och wälgång ; Och så läses Riksdags Beslutet up. Deremot betyggar Konungen / eller å dess wägnar Præsidenten i Cancelliet , Konungens wälbehag öfwer det / som af Ständerne på Riksdagen blifwit afhandlat / samt förklarar sitt bifall til Riksdagens slutande / och försäkrar Ständerne om all nåd och

omwårdnad / och önskar at hwar och en må komma wäl til sit hus och hem igen. Derpå stiger Konungen up och blifwer ur Riks- Salen på wahnligt sätt beledsagad / och förfogar sig sedan hwar Stånd til des rum.

XXV.

Innan Ständerne sedan Niljas åt / tager hwar Stånd igenom Deputerade serkilt afflied hos Konungen / samt de Kongl. Personerne / och derefter taga Stånden / igenom Deputerade , afflied af hwar annan : Men ei förbindes hwar Ledamot i hwar Stånd i synnerhet / at taga hos Konungen eller de andre Stånden afflied / utan när sådant är skiedt genom Deputerade , må hwar och en hafwa frihet / at resa hem och sedan tråda til sin bestälning eller näring igen.

Eil yttermera wiso hafwe Wi detta med egen Hand underskriswit / samt witterligen Wårt Kongl. Sigill här under sätta låtit ; Som skeds de i Stockholm den suttonde Octobris-åhr ettusende siuhundrade Siugu Tre.

FRIEDRICH.